

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL ŪKIO SUBJEKTŲ VEIKSMŲ, DALYVAUJANT METALO LAUŽO PARDAVIMO
AUKCIONE, ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO
5 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS

2017 m. gruodžio 21 d. Nr. 2S-12 (2017)
Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2017 m. gruodžio 21 d. posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl ūkio subjektų veiksmų, dalyvaujant vario metalo laužo pardavimo aukcione, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė :

(2) Tyrimas pradėtas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos iniciatyva 2016 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1S-109 (2016) „Dėl ūkio subjektų veiksmų, dalyvaujant vario metalo laužo pardavimo aukcione, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimams tyrimo pradėjimo“¹, pagal Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos Panevėžio valdybos (toliau – STT) pateiktą informaciją.

(3) STT Konkurencijos tarybai nurodė, kad 2014 m. rugpjūčio 11 d. VĮ Ignalinos atominės elektrinės (toliau – VĮ IAE) vykdytame vario metalo laužo (varinių vamzdelių) pardavimo aukcione (toliau – Aukcionas) dalyviai galimai tarpusavyje derino savo veiksmus ir tokiu būdu iš anksto nustatė Aukciono laimėtoją².

(4) Tyrimo metu buvo nagrinėjami Aukcione dalyvavusių ūkio subjektų: Sypra GmbH ir UAB „Norvesta“, veiksmai 2014 m. balandžio mėn. – 2014 m. rugpjūčio mėn.

(5) Konkurencijos taryba nagrinėjo, ar ūkio subjektų veikla, dalyvaujant vario metalo laužo pardavimo aukcione, nepažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimų, draudžiančių sudaryti susitarimus, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos (fiksuojamoms) tam tikros prekės kainos.

1. Nagrinėjami ūkio subjektai

(6) **Sypra GmbH**, registracijos adresas Am Dornbusch 22, Erzhausen, Vokietijos Federacinė Respublika. Direktorius – H. P. 2014 m. įgalioti Sypra GmbH atstovai Lietuvoje buvo G. B. ir S. L., kurie veikė pagal Sypra GmbH direktoriaus H. P. išduotus įgaliojimus.³

(7) Pagrindinė bendrovės veikla – įvairių metalų specialusis perdirbimas⁴.

(8) Nustatyta, kad 2015 m. Sypra GmbH bendrosios pajamos buvo 2 598 950 eurų⁵.

(9) Sypra GmbH Konkurencijos tarybai pateikė sąskaitas – faktūras⁶, kurios atspindi bendrovės pajamas iš įsigyto Akcione ir tretiesiems asmenims perparduoto metalo laužo.

¹ Bylos 2 tomas, 30 lapas.

² STT vykdo ikiteisminį tyrimą, susijusį su aukciono organizatoriais bei juose dalyvavusiomis bendrovėmis. Bylos 1 tomas, 1–2 lapai.

³ Bylos 1 tomas, 66 lapas, bylos 9 tomas, 11 lapas.

⁴ Bylos 4 tomas, 20 lapas.

⁵ Bylos 8 tomas, 6 lapas.

(10) UAB „Norvesta“, kodas 302410175, registracijos adresas Vingio g. 10, Raseiniai. Įmonė įsteigta 2009 m. birželio 19 d. Įmonės vienintelis akcininkas ir direktorius – K. N.⁷. Konkurencijos tarybos tiriamu laikotarpiu (iki 2017 m. balandžio 27 d.) šio asmens turimas akcijų skaičius minėtoje bendrovėje nesikeitė⁸.

(11) Pagrindinė bendrovės veikla – prekyba metalo laužu ir mediena⁹.

(12) Nustatyta, kad 2016 m. sausio 1 d. – 2016 m. gruodžio 31 d. finansiniu laikotarpiu UAB „Norvesta“ bendrosios pajamos buvo 650 426 eurų¹⁰.

(13) UAB „Norvesta“ Konkurencijos tarybai pateikė duomenis apie 2014 m. pajamas iš prekybos metalo laužu¹¹.

(14) 2017 m. liepą bendrovė buvo pripažinta bankrutavusia ir šiuo metu yra likviduojama, todėl pasikeitus bendrovės teisiniam statusui, toliau nutarime šis ūkio subjektas vadinamas BUAB „Norvesta“.

2. Pažeidimo aprašymas

(15) Tyrimo metu nustatyta, kad Sypra GmbH ir BUAB „Norvesta“, dalyvaudamos 2014 m. rugpjūčio 11 d. VĮ IAE organizuotame Aukcione, tarpusavyje derino veiksmus, susijusius su dalyvavimu Aukcione ir taip iš anksto numatė Aukciono nugalėtoją.

2.1. Dėl VĮ Ignalinos atominės elektrinės 2014 m. rugpjūčio mėn. organizuoto aukciono

(16) 2014 m. liepos 25 d. VĮ IAE paskelbė aukcioną dėl 2000 tonų¹² radioaktyviosiomis medžiagomis užteršto vario metalo laužo¹³ pardavimo. Numatyta pradinė turto pardavimo kaina (be PVM) – 2700 litų (781,97 eurai) už toną. Minimali viso turto kaina – 5 400 000 Lt (1 563 948,10 Eur). Skelbime nurodyta, jog Aukcionas vyks 2014 m. rugpjūčio 11 d. VĮ IAE naudojamosiose patalpose.

(17) Aukcionas buvo vykdomas vadovaujantis Nereikalingo arba netinkamo (negalimo) naudoti valstybinės įmonės Ignalinos atominės elektrinės turto pardavimo viešuose prekių aukcionuose tvarkos aprašu (toliau – Tvarkos aprašas), patvirtintu 2014 m. balandžio 28 d. VĮ IAE generalinio direktoriaus įsakymu Nr. ĮsĮa – 112 „Dėl nereikalingo arba netinkamo (negalimo) naudoti valstybinės įmonės Ignalinos atominės elektrinės turto pardavimo viešuose prekių aukcionuose tvarkos aprašo tvirtinimo“¹⁴.

(18) Tvarkos aprašo 35 punkte nurodyta, kad Aukcionas gali būti vykdomas, jeigu jame įsiregistravo ne mažiau kaip du aukciono dalyviai¹⁵. Taip pat Tvarkos aprašo 43 dalyje yra nuostata, kad „[l]aikoma, kad turto objektas neparduotas aukcione, jeigu aukcionas neįvyksta, nes jame įsiregistravo mažiau kaip 2 aukciono dalyviai, arba jeigu įvykus aukcionui nė vienas aukciono dalyvis nepasiūlo kainos, lygios ar didesnės už pradinę turto objekto pardavimo kainą“¹⁶.

(19) Aukciono skelbime numatyta, kad reikalavimus atitinkantys Aukciono dalyviai iki 2014 m. rugpjūčio 5 d. Aukciono komisijai privalo pateikti prašymą dalyvauti aukcione (1 punktas), sutartį su radioaktyvių medžiagų perdirbėju (2 punktas), dokumentus, įrodančius, kad perdirbėjas turi

⁶ Bylos 8 tomas, 30–36 lapai.

⁷ Bylos 2 tomas, 78 lapai.

⁸ Bylos 2 tomas, 75–77 lapas.

⁹ Bylos 2 tomas, 83 lapas.

¹⁰ Bylos 4 tomas, 12 lapas.

¹¹ Ten pat.

¹² Paklaida 20 proc. – Konkurencijos tarybos pastaba.

¹³ Techninės charakteristikos yra nurodytos VĮ IAE Aukciono skelbime – Konkurencijos tarybos pastaba, Bylos 1 tomas, 26-28 lapai.

¹⁴ Bylos 1 tomas, 12–25 lapai.

¹⁵ Bylos 1 tomas, 18 lapas.

¹⁶ Bylos 1 tomas, 19 lapas.

teisę transportuoti radionuklidais užterštas medžiagas (3 punktas), dokumentus, įrodančius, kad perdirbėjas turi teisę naudoti, perdirbti radionuklidais užterštas medžiagas (4 punktas) ir banko garantiją arba dokumentą, įrodantį, kad 100 000 Lt¹⁷ dydžio užstato suma pervesta į VĮ IAE sąskaitą (5 punktas). Jei minėti dokumentai išduoti užsienio kalba – būtina pateikti tinkamai patvirtintą vertimą į lietuvių kalbą¹⁸.

(20) Atsižvelgus į tai, jog VĮ IAE parduodamas turtas buvo radioaktyvus¹⁹, ūkio subjektai, norėdami dalyvauti Aukcione, privalėjo VĮ IAE pateikti sutartį su perdirbėju. Įmonių, kurios galėtų perdirbti vamzdelius užterštus radioaktyviosiomis medžiagomis viršijančius besąlyginius (nekontroliuojamus) užterštumo lygius²⁰ Lietuvoje nėra²¹. Tyrimo metu nustatyta, jog VĮ IAE parduodamą varį gali perdirbti kelios veikiančios įmonės Vokietijoje, Prancūzijoje, Švedijoje. Nagrinėjamu atveju Aukciono dalyviai sutartis su radioaktyvių medžiagų perdirbėju „Siempelkamp Nukleartechnik GmbH“ (toliau – Siempelkamp GmbH) Vokietijoje pasirašė ne tiesiogiai, o per Vokietijos įmonę „GHS Strahlenschutz GmbH (toliau – GHS), kuri įsipareigojo patikrinti vario metalo laužo užterštumo lygį, t. y. kaip vėliau nurodyta nutarime, atlikti „kontrolės“ funkciją. Minėtose Aukciono dalyvių sutartyse su GHS numatyta, kad radiologiškai užteršti vamzdžiai bus pristatomi perdirbėjui Siempelkamp GmbH į utilizavimo vietą bei joje tinkamai utilizuojami.

(21) Vadovaujantis Tvarkos aprašo 38 punktu, minimalus kainos didinimo intervalas Aukcione turėjo būti ne mažesnis kaip 1 procentas pradinės pardavimo kainos už toną²², t. y. minimalus pakėlimas tonai – 27 Lt, o visam kiekiui sudarytų ne mažiau nei 54 000 Lt (15639,48 Eur)²³.

(22) 2014 m. rugpjūčio 11 d. įvyko Aukcionas, kuriame dalyvavo Sypra GmbH ir BUAB „Norvesta“. Sypra GmbH Aukcione atstovavo S. L., kuris veikė pagal direktoriaus H. P. išduotą įgaliojimą. BUAB „Norvesta“ atstovavo direktorius K. N. Aukcioną laimėjo Sypra GmbH pasiūliusi pradinę pardavimo kainą – 2700 Lt (781,97 Eur) už toną (minimali viso turto kaina – 5 400 000 Lt (1 563 948,10 Eur)). BUAB „Norvesta“ Aukcione nedidino kainos.

(23) 2014 m. spalio 8 d. VĮ IAE pasirašė sutartį Nr. PST-174(13.66) su Aukciono laimėtoju – Sypra GmbH²⁴.

2.2. Aplinkybės, susijusios su tiriamųjų ūkio subjektų bendravimu tarpusavyje iki VĮ IAE Aukciono

(24) [24 – 34 pastraipos KONFIDENCIALI INFORMACIJA: STT IKITEISMINIO TYRIMO MEDŽIAGA]

¹⁷ Banko garanto dydis nurodomas skelbimo lentelėje. Bylos 1 tomas, 27 lapas. Tvarkos apraše numatyta, kad Aukciono laimėtoju užstato suma yra įskaitoma į bendrą už turtą pasiūlytą kainą, o kitiems Aukciono dalyviams, nelaimėjusiems Aukciono, užstatas yra gražinamas. Bylos 1 tomas, 18 lapas.

¹⁸ Bylos 1 tomas, 27 – 28 lapas.

¹⁹ Aukciono skelbime nurodytas parduodamo vario metalo laužo apibūdinimas: vamzdeliai 28×1 mm, pagalinti iš vario-nikelio lydinio (Cu – 90,6 ÷ 93,7; Ni+Co – 5,0 ÷ 6,5%). Šių vamzdelių užterštumas radioaktyviosiomis medžiagomis viršija besąlyginius (nekontroliuojamus) užterštumo lygius: vidutiniai Cs (137) aktyvumai: paviršinis – apie 0,8 Bq/cm², vidutiniai Co (60) aktyvumai: paviršinis – apie 0,4 Bq/cm². Bylos 1 tomas, 27 lapas.

²⁰ Išorinio paviršiaus užterštumo radionuklidu ceziu – 137 ribinė reikšmė 0,8 Bq/cm², išorinio paviršiaus užterštumo radionuklidu kobaltu – 60 ribinė reikšmė 0,4 Bq/cm². Viršijus minėtas ribas medžiagos ir atliekos nepatenka į nekontroliuojamuosius radioaktyvumo lygius, t. y. viršija besąlyginius (nekontroliuojamus) užterštumo lygius – Konkurencijos tarybos pastaba.

²¹ Bylos 2 tomas, 168 lapas.

²² Bylos 1 tomas, 18 lapas.

²³ (2700 Lt (781,97 Eur) x 1%) x 2000 tonų=54 000 Lt (15639,48 Eur) – Konkurencijos tarybos pastaba.

²⁴ Bylos 1 tomas, 41-56 lapai.

2.3. Dėl dokumentų pateikimo VĮ IAE

(35) [35 – 37 pastraipos KONFIDENCIALI INFORMACIJA: STT IKITEISMINIO TYRIMO MEDŽIAGA]

2.4. Aplinkybės, susijusios su tiriamųjų ūkio subjektų dokumentų parengimu VĮ IAE Aukcionui

(38) Kaip jau nurodyta nutarimo (19) pastraipoje, Aukcione norintys dalyvauti ūkio subjektai VĮ IAE turėjo pateikti sutartį su radioaktyvių medžiagų perdirbėju. Tuo atveju, jei sutarties originalas išduotas užsienio kalba, ūkio subjektai turėjo VĮ IAE pateikti tinkamai patvirtintą vertimą į lietuvių kalbą.

(39) [39 – 55 pastraipos KONFIDENCIALI INFORMACIJA: STT IKITEISMINIO TYRIMO MEDŽIAGA]

2.5. Dėl tiriamųjų ūkio subjektų bendravimo Aukciono dieną ir jos išvakarėse

(56) VĮ IAE Aukcionas vyko 2014 m. rugpjūčio 11 d. 10 val.

(57) [57 – 77 pastraipos KONFIDENCIALI INFORMACIJA: STT IKITEISMINIO TYRIMO MEDŽIAGA]

3. Tyrimo išvados ir dėl jų pateiktos nuomonės bei paaiškinimai

(78) Tyrimo metu nustatytos aplinkybės ir padarytos išvados buvo išdėstytos Konkurencijos tarybos Draudžiamų susitarimų tyrimo skyriaus 2017 m. spalio 18 d. pranešime apie atliktą tyrimą Nr. 5S-14 (2017) (toliau – Pranešimas)²⁵.

(79) Pranešime buvo padaryta išvada, kad BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH, dalyvaudamos 2014 m. rugpjūčio mėn. VĮ IAE organizuotame Aukcione, sudarė draudžiamą susitarimą dėl kainos nustatymo, iš anksto numatė Aukciono laimėtoją ir tuo pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus.

(80) Remiantis Konkurencijos įstatymo 29 straipsnio 1, 2 ir 4 dalimis, procedūros dalyviams buvo sudarytos galimybės susipažinti su tyrimo išvadomis, bylos medžiaga bei pateikti paaiškinimus žodžiu ir raštu dėl įtariamo Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimo, taip pat būti išklausytiems Konkurencijos tarybos 2017 m. gruodžio 12 d. bylos nagrinėjimo posėdžio metu.

3.1. BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH teikti paaiškinimai

(81) 2017 m. lapkričio 23 d. BUAB „Norvesta“ atstovas – bankroto administratorius UAB „Valnetas“ pateikė paaiškinimus dėl Pranešime išdėstytų tyrimo išvadų²⁶.

(82) BUAB „Norvesta“ manymu, Konkurencijos taryba negali bendrovei taikyti atsakomybės, kadangi tokiu būdu būtų pažeistas konstitucinis dvigubo nebaudimo (*non bis in idem*) principas. Bendrovės teigimu, buvusio BUAB „Norvesta“ vadovo atžvilgiu yra atliekamas ikiteisminis tyrimas ir vykdomas persekiojamas pagal baudžiamąjį procesą, todėl pakartotinis persekiojimas, o taip pat ir nubaudimas, yra negalimas, kadangi tokiu būdu būtų pažeistas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas dvigubo nebaudimo principas.

(83) BUAB „Norvesta“ teigia, kad susitarimo, įstatymo pažeidimo faktą galima konstatuoti tik remiantis įrodymų visuma – turi būti įvertintas tokių įrodymų pakankamumas, jų nuoseklumas, leistinumai. Bendrovės nuomone, šiuo atveju neegzistuoja pakankamai įrodymų konstatuoti, kad

²⁵ Bylos 7 tomas, 156-187 lapai.

²⁶ Bylos 7 tomas, 197-200 lapai

BUAB „Norvesta“ padarė Pranešime nurodytą pažeidimą bei yra kvestionuotinas Konkurencijos tarybos surinktų įrodymų leistinumas.

(84) Bendrovės teigimu Konkurencijos taryba Pranešime nepagrįstai konstatavo, kad tyrimo metu BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH atstovai teikdami paaiškinimus nurodė neteisingą ir neišsamią informaciją siekdami suklaidinti Konkurencijos tarybą, ir tokiu būdu kliudė vykdyti tyrimą, todėl skiriant baudą siūlytina atsižvelgti į šią atsakomybę sunkinančią aplinkybę. Bendrovės manymu, Taryba nepagrįstai siūlo atsižvelgti į šias aplinkybes bei vertinti jas kaip atsakomybę sunkinančias.

(85) Anot BUAB „Norvesta“ Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnis numato draudimą versti duoti parodymus prieš save. Lietuvos Respublikos teismai aiškindami bei taikydami šią normą yra pasisakę, kad ši garantija užtikrina ir plačiai žinomo teisės tylėti principo įgyvendinimą <...> toks asmuo turi teisę, o ne pareigą duoti paaiškinimus. Pažeidimu įtariama bendrovė negali būti verčiama duoti parodymus prieš save, o davus melagingus parodymus, už juos neatsako, nes priešingu atveju būtų pažeidžiama jos gynybos teisė gintis tokiu būdu, koks tam asmeniui atrodo priimtinas.²⁷ Dėl šios priežasties, tai, kad bendrovės atstovas davė atitinkamus paaiškinimus negali sudaryti pagrindo laikyti tokius paaiškinimus atsakomybę sunkinančia aplinkybe.

(86) BUAB „Norvesta“ teigia, kad Pranešime nebuvo įvertinta, kad egzistuoja įstatymo 37 straipsnio 2 dalyje numatyta bendrovės atsakomybę lengvinanti aplinkybė – sunki bendrovės finansinė padėtis. Pagal viešai prieinamus duomenis dar 2017 m. liepą bendrovė buvo pripažinta bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto, todėl akivaizdu, kad bendrovės finansinė padėtis yra labai sunki, kas akivaizdžiai lemia atsakomybę lengvinančios aplinkybės egzistavimą.

(87) Sypra GmbH 2017 m. lapkričio 27 d. paaiškinimuose²⁸ nurodė, jog nesutinka su tyrimo išvadomis.

(88) Sypra GmbH nurodė, kad Pranešime nurodytas 2014 m. rugpjūčio mėn. VĮ IAE radioaktyvaus vario metalo laužo pardavimo aukcionas buvo vykdomas vadovaujantis Tvarkos aprašu ir nebuvo nustatyta šio teisės akto prieštaravimo kitų teisės aktų reikalavimams. Be to, aukciono organizavimo bei vykdymo metu nebuvo nustatyta pažeidimų. Nurodė, kad nebuvo gautas nei vieno ūkio subjekto skundas nei vienai valstybės institucijai dėl trukdymo dalyvauti Aukcione ar Aukciono sąlygų neatitikimo/prieštaravimo teisės aktų reikalavimams.

(89) Sypra GmbH nurodė, kad Konkurencijos taryba neturėjo vadovautis ikiteisminio tyrimo metu surinktais duomenimis, nes jie surinkti ne atsakovo, bet STT atlikto ikiteisminio tyrimo metu, ir nėra patvirtinti teismo. Be to, Konkurencijos tarybai nebuvo perduoti patys tiriamų subjektų pokalbių įrašai, o Pranešimas parengtas pagal STT parengtas pokalbių ištraukų išsklotines.

(90) Sypra GmbH teigimu, jos sunki finansinė padėtis turėtų būti laikoma atsakomybę lengvinančia aplinkybe²⁹.

(91) 2017 m. gruodžio 12 d. įvykusiame Konkurencijos tarybos bylos nagrinėjimo posėdyje BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH atstovai iš esmės pakartojo 2017 m. lapkričio 23 d. ir, atitinkamai, 2017 m. lapkričio 27 d. paaiškinimuose pateiktas nuomones. Papildomai nurodė, kad pirmiausia turėtų būti ištirtas ikiteisminio proceso metu surinktų įrodymų pakankamumas, jų nuoseklumas, leistinumas, todėl Konkurencijos tarybos bylos nagrinėjimas turėtų būti sustabdytas.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(92) Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, kad visi susitarimai, kuriais siekiama riboti konkurenciją arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, yra draudžiami ir negalioja nuo jų sudarymo momento, įskaitant ir susitarimą tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti

²⁷ Vilniaus miesto 4 apylinkės teismo 2012-05-02 nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A2.II.-224-486/2012.

²⁸ Bylos 7 tomas, 201-206 lapai.

²⁹ Bylos 8 tomas, 13–14 lapai.

(fiksuoti) tam tikros prekės kainas arba kitas pirkimo ar pardavimo sąlygas. Įstatymo 3 straipsnio 19 dalyje nurodyta, kad susitarimu yra laikomi bet kokia forma (raštu ar žodžiu) dviejų ar daugiau ūkio subjektų sudarytos sutartys arba ūkio subjektų suderinti veiksmai, įskaitant bet kurio ūkio subjektų junginio (asociacijos, susivienijimo, konsorciumo ar pan.) arba šio junginio atstovų priimtą sprendimą.

(93) Konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 3 dalis nurodo, jog Konkurencijos įstatymu siekiama Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos konkurencijos santykius reglamentuojančios teisės suderinimo. Atsižvelgus į tai, kad Konkurencijos įstatymo 5 straipsnis savo esme ir tikslais atitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 101 straipsnio (anksčiau Europos Bendrijos steigimo sutarties 81 straipsnis) nuostatas, aiškinant bei taikant Konkurencijos įstatymo 5 straipsnį nutarime bus vadovujamasi ne tik Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio, bet ir SESV 101 straipsnio taikymo praktika³⁰.

(94) Vertinant, ar BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH veiksmai dalyvaujant Aukcione pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimus, reikia nustatyti, ar nagrinėjami veiksmai laikytini ūkio subjektų susitarimu Konkurencijos įstatymo prasme, dėl kurio tikslo ar poveikio būtų ribojama konkurencija.

4. Atitinkama rinka ir jos dalyviai

(95) Nagrinėjamu atveju, siekiant nustatyti, ar BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH atlikti veiksmai, dalyvaujant Aukcione, gali būti laikomi susitarimu Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio prasme, pirmiausia reikia tinkamai įvertinti atitinkamą rinką, nustatyti joje veikiančius bei konkuruojančius ūkio subjektus.

(96) Atitinkama rinka apibrėžiama vadovaujantis Konkurencijos tarybos paaiškinimais dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo (toliau – Paaiškinimai dėl atitinkamos rinkos), patvirtintais Konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 17, kurie parengti ir suderinti su Europos Komisijos pranešimu „Dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams“ (97/C 372/03)³¹ ir Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi, kurioje nurodyta, kad atitinkama rinka – tam tikros prekės rinka tam tikroje geografinėje teritorijoje.

(97) Pagrindinis atitinkamos rinkos apibrėžimo tikslas yra nustatyti nagrinėjamų ūkio subjektų konkurentus, galinčius varžyti jų laisvę elgtis nepriklausomai nuo kitų rinkos dalyvių. Atitinkamos rinkos apibrėžimas apima keletą etapų. Pirmiausiai apibrėžiama prekės rinka, nustatant prekes, kurios yra ar gali būti pakeičiamos viena kita. Po to apibrėžiama geografinė rinka, nustatant teritoriją, kurioje tas pakeičiamumas vyksta ar gali vykti. Apibrėžus atitinkamą rinką, nustatomi rinkos dalyviai.

(98) Remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktika, nagrinėjant galimus draudžiamus susitarimus tarp konkurentų dėl viešiesiems pirkimams teikiamų pasiūlymų derinimo, nėra būtinybės tiksliai apibrėžti atitinkamą rinką, tad ir tiksliai įvertinti prekės ypatumų nėra reikalaujama. Tokiu atveju pakanka nustatyti, kad viešuosiuose pirkimuose ūkio subjektai veikė kaip konkurentai, siūlydami įsigyti perkančiosios organizacijos pageidaujamą prekę³².

(99) Tokios pozicijos laikomasi ir Europos Sąjungos institucijų praktikoje, pagal kurią, apibrėžiant atitinkamą rinką, tais atvejais, kai akivaizdu, jog draudžiamas susitarimas turi antikonkurencinį tikslą ar poveikį, nėra būtinybės ypač tiksliai apibrėžti atitinkamą rinką³³.

³⁰ LVAT 2011 m. kovo 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011 *KOMAA ir kiti prieš Konkurencijos tarybą*.

³¹ Oficialusis leidinys C 372, 09/12/1997 p. 0005 – 0013.

³² LVAT 2012 m. birželio 21 d. nutartis byloje Nr. A⁵⁵²-2016/2012, *UAB „Eksortus“, UAB „Specialus montažas – NTP“ v Konkurencijos taryba*.

³³ Žr. Bendrojo Teismo sprendimą byloje Nr. T-374/94 *European Night Services prieš Europos Komisiją* 93-95 ir 103 punktai; taip pat Bendrojo Teismo sprendimą byloje Nr. T-61/99 *Adriatica di Navigazione prieš Europos Komisiją* 28-29 punktai.

Pavyzdžiui, Bendrasis Teismas byloje *CMA CGM prieš Europos Komisiją*³⁴ konstatavo, kad horizontalaus kainų fiksavimo atveju Europos Komisijai pakanka nustatyti, kad draudžiamo susitarimo tikslas yra konkurencijos ribojimas, dėl ko jis pats savaime daro poveikį prekybai ir konkurencijai, taigi šiuo atveju nebuvo reikalaujama tiksliai apibrėžti atitinkamą rinką. Be to, Europos Komisija savo 2007 m. vasario 21 d. sprendime byloje *PO/Elevators and Escalators*³⁵ nurodė, jog komercinių pasiūlymų viešuosiuose pirkimuose derinimas laikytinas karteliu, t. y. susitarimu dėl kainų, o tokiais atvejais būtinybė apibrėžti prekės rinką net nekeliama – tiesiog įvardijama, kokioje veiklos srityje šalys derino komercinius pasiūlymus.

(100) Prekės rinką apibrėžiama remiantis Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 16 dalimi, kurioje prekės rinką įvardijama kaip visumą prekių, kurios, pirkėjų požiūriu, yra tinkamas pakaitalas viena kitai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas. Apibrėždama prekės rinką Konkurencijos taryba taip pat vadovaujasi Paaiškinimais dėl atitinkamos rinkos.

(101) Prekės rinką apima visas prekes ir (arba) paslaugas, kurias vartotojas (pirkėjas) laiko viena kitą pakeičiančiomis ar pakeičiamomis pagal prekių savybes, kainas ir paskirtį. Pastebėtina, kad apibrėžiant prekės rinką, pagrindinis naudojamas kriterijus yra paklausos pakeičiamumas (retesniais atvejais – ir pasiūlos pakeičiamumas). Vertinant paklausos pakeičiamumą, reikia nustatyti prekių, kurias vartotojai, t. y. prekės pirkėjai, laiko pakeičiamomis, asortimentą.

(102) LVAT savo praktikoje yra pažymėjęs³⁶, kad rinkos apibrėžimas yra priemonė konkurencijos riboms tarp įmonių nustatyti ir apibrėžti, o pagrindinis jo tikslas – sistemingai nustatyti konkurencijos ribojimus, su kuriais susiduria tam tikros įmonės. Kaip toliau nurodė LVAT, rinkos apibrėžimas nėra savitiksliis dalykas, todėl kiekvienu konkrečiu atveju reikia įvertinti, kokia galima konkurencijos problema yra analizuojama ir kokių tikslų siekiama apibrėžti atitinkamą rinką. Pastebėtina, kad tokios pozicijos laikosi ir Europos Sąjungos Bendrasis Teismas³⁷. Nagrinėjant horizontalaus pobūdžio susitarimą, pasireiškiantį kainų derinimu, pakanka nustatyti, kad ūkio subjektai yra konkurentai, kadangi susitarimas dėl kainų derinimo tarp konkurentų, savaime laikomas pažeidimu³⁸. Tokiu atveju nėra būtinybės galutinai ir tiksliai apibrėžti rinką³⁹. Dėl šios priežasties nagrinėjamu atveju taip pat nėra būtinybės detalčiai analizuoti visų galimų prekės bei geografinės rinkos variantų bei su tuo susijusių ypatumų.

(103) Nagrinėjamu atveju VĮ IAE vykdė Aukcioną, siekdama parduoti turtą – vario metalo laužą. Pažymėtina, jog prekių pardavimo aukcionas pagal savo pobūdį ir esmę panašus į viešąjį pirkimą. Vykdamas viešuosius pirkimus siekiama gauti geriausią pasiūlymą prekėms ar paslaugoms įsigyti (paprastai mažiausios kainos pasiūlymą) ir taip racionaliai panaudoti biudžeto lėšas. Analogiškai Aukciono metu siekiama gauti geriausią pasiūlymą prekių ar paslaugų pardavimui (paprastai, didžiausios kainos pasiūlymą), taip užtikrinant, jog valstybės turtas yra valdomas racionaliai. Ir viešajame pirkime, ir aukcione vykdoma konkurencinga procedūra, kurios metu ūkio subjektai turėtų konkuruoti teikdami savo kainos pasiūlymus ir turėdami tikslą laimėti. Atsižvelgiant į tai, tyrimo tikslais bus remiamasi Konkurencijos tarybos ir teismų praktika, kurioje buvo nagrinėjami tiekėjų konkurenciją ribojantys susitarimai viešuosiuose pirkimuose.

(104) Nagrinėjant ūkio subjektų veiksmų derinimą Aukcione, ūkio subjektų vykdoma veikla nedaro įtakos atitinkamos rinkos apibrėžimui, kadangi užtenka nustatyti faktą, jog ūkio subjektai išreiškė siekį dalyvauti toje pačioje Aukciono procedūroje ir save Aukciono organizatoriui pozicionavo kaip konkurentus.

³⁴ Bendrojo Teismo sprendimas byloje Nr. T-213/00 *CMA CGM prieš Europos Komisiją* 201-235 punktai.

³⁵ Europos Komisijos 2007 m. vasario 21 d. sprendimas byloje Nr. COMP/E-1/38.823, *Po/Elevators and Escalators*.

³⁶ LVAT 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013 AB „Orlen Lietuva“ v *Konkurencijos taryba*.

³⁷ Pavyzdžiui, Bendrojo Teismo 2003 m. gruodžio 11 d. sprendimo byloje Nr. T/61/99 *Adriatica di Navigazione* 28-29 punktai.

³⁸ LVAT 2012 m. balandžio 18 d. nutartis byloje Nr. A⁸⁵⁸-1704/2012, *UAB „Autoūkis“ v Konkurencijos taryba*.

³⁹ Bendrojo Teismo 2005 m. liepos 18 d. sprendimas byloje Nr. T-241/01, *Scandinavian airlines system v Komisija*, 99 punktas.

(105) Analogiškos pozicijos savo praktikoje laikosi ir LVAT, pažymėjęs, kad pasiūlymus tai pačiai perkančiajai organizacijai dėl tos pačios prekės pateikę ūkio subjektai veikia kaip konkurentai. LVAT konstatavo, jog *”atsižvelgiant į pačią viešųjų pirkimų procedūros esmę bei prasmę, perkančiosios organizacijos (ir konkurencijos teisės) požiūriu viešųjų pirkimų procedūrose dalyvavę bei komercinius pasiūlymus teikę ūkio subjektai laikytini konkurentais, nes pats komercinių pasiūlymų, kuriuos perkančioji organizacija laiko konkuruojančiais, pateikimas toje pačioje viešojo pirkimo procedūroje parodo, kad ūkio subjektai veikia kaip konkurentai“*⁴⁰.

(106) Be to, LVAT savo praktikoje yra pažymėjęs, jog tai, kad ūkio subjektas konkretaus pobūdžio paslaugų neteikia ar nėra sudaręs tokio pobūdžio sutarčių, nėra svarbu, nes tokiu atveju nėra aišku, kodėl jis apskritai dalyvavo konkursuose ir teikė atskirus pasiūlymus perkančiosioms organizacijoms⁴¹.

(107) Taigi, įvertinus tai, jog BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH dalyvavo toje pačioje VĮ IAE organizuotoje Aukciono procedūroje, darytina išvada, kad minėti ūkio subjektai yra laikytini konkurentais, o prekės rinka nagrinėjamo pažeidimo vertinimo tikslais apibrėžiama kaip radioaktyvaus vario metalo laužo pirkimo rinka. Kaip jau minėta, šiuo atveju nėra būtinybės detaliam nagrinėti prekės rinkos, kadangi tai nėra reikšminga vertinant ūkio subjektų veiksmų atitiktį Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimams, o pakanka tik nustatyti, kad nagrinėjami ūkio subjektai yra konkurentai.

(108) Geografinė rinka apibrėžiama vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi, kurioje nurodyta, kad geografinė teritorija (geografinė rinka) – teritorija, kurioje visi ūkio subjektai susiduria su iš esmės panašiomis konkurencijos sąlygomis tam tikroje prekės rinkoje ir kuri, atsižvelgiant į tai, gali būti atskiriama lyginant su greta esančiomis teritorijomis. Apibrėždama geografinę rinką Konkurencijos taryba taip pat remiasi Paaikškinimais dėl atitinkamos rinkos. Konkurencijos sąlygos Konkurencijos įstatymo prasme suprantamos kaip įvairūs pirkimo ar pardavimo ekonominiai parametrai, iš kurių svarbiausiais laikomi kainos, nuolaidos, atkainiai ar kitokie mokėjimai ir jiems darantys įtaką veiksniai (ūkinės veiklos teisiniai ribojimai, viešojo administravimo subjektų teikiama pagalba, gamybos technologijos ir sąnaudos, prekių naudojimo ar vartojimo ypatybės, transportavimo galimybės ir pan.).

(109) Vertinant geografinę rinką, atsižvelgtina į VĮ IAE nustatytas Aukciono sąlygas, kurios ir numatė Aukciono dalyviams keliamus reikalavimus. Pažymėtina, jog VĮ IAE iš esmės nenumatė jokių specifinių reikalavimų, dėl ko Aukcione galėjo dalyvauti visi ūkio subjektai (įskaitant ir užsienio įmonės), turintys Valstybinės atominės energetikos saugos tarnybos (toliau – VATESI) išduotą licenciją, sutartį su radioaktyvių medžiagų perdirbėju ir kitus dokumentus. Visgi, nagrinėjamu atveju VĮ IAE, vykdydama Aukcioną, vadovavosi Lietuvos Respublikos teisės aktais, organizavo Aukcioną Lietuvoje, o ir parduodamas vario metalo laužas taip pat yra Lietuvoje.

(110) Atsižvelgus į tai, nagrinėjamu atveju geografinė rinka šio tyrimo tikslais apibrėžiama ne siauriau nei Lietuvos Respublikos teritorija. Kaip jau buvo minėta, įvertinus draudžiamo susitarimo pobūdį, nėra būtina tiksliai atriboti geografinę teritoriją, kurioje veikia įtariamai ūkio subjektai, nes tai nekeistų ūkio subjektų veiksmų vertinimo.

(111) Kaip jau minėta, nagrinėjant horizontalų susitarimą dėl kainų nustatymo nereikalaujama tiksliai apibrėžti atitinkamą rinką, o yra svarbu nustatyti, ar atitinkamus veiksmus atlikę ūkio subjektai yra konkurentai. Atsižvelgus į aukščiau nurodytas aplinkybes, nagrinėjama atitinkama rinka apibrėžiama kaip radioaktyvaus vario metalo laužo pirkimo Lietuvos Respublikos teritorijoje rinka.

(112) Pažymėtina, kad konkurencijos teisės prasme susitarimas bus laikomas draudžiamu tik tokiu atveju, jeigu jis bus sudarytas tarp dviejų ar daugiau savarankiškų ūkio subjektų, t. y. atitinkamoje rinkoje konkuruojančių ūkio subjektų.

⁴⁰ LVAT 2012 m. birželio 21 d. nutartis adm. byloje Nr. A⁵⁵²-2016/2012, UAB „Eksortus“, UAB „Specialus montažas – NTP“ v Konkurencijos taryba.

⁴¹ LVAT 2012 m. balandžio 18 d. nutartis adm. byloje Nr. A⁸⁵⁸-293/2012, UAB „Autodina“ v Konkurencijos taryba.

(113) Pagal Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 8 dalį, konkurentais laikytini ūkio subjektai, kurie toje pačioje atitinkamoje rinkoje susiduria ar gali susidurti su tarpusavio konkurencija. Taip pat, kaip jau minėta 104 –107 pastraipose, konkurentais laikomi ūkio subjektai, kurie teikia pasiūlymus toje pačioje Aukciono procedūroje, yra tiesiogiai konkuruojantys tarpusavyje siekdami įsigyti siūlomas prekes.

(114) Remiantis tuo, kas išdėstyta, VĮ IAE organizuotame Aukcione radioaktyviam vario metalo laužui parduoti dalyvavę ūkio subjektai BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH, yra laikomi konkurentais.

5. Dėl BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH veiksmų vertinimo Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio prasme

(115) Kaip minėta 92 pastraipoje, vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalimi, visi susitarimai, kuriais siekiama riboti konkurenciją arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, yra draudžiami ir negalioja nuo jų sudarymo momento. Šio straipsnio 1 dalies 1 punktą draudžia susitarimus tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti (fiksuoti) tam tikros prekės kainas arba kitas pirkimo ar pardavimo sąlygas.

5.1. Ūkio subjektų susitarimas

(116) Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 19 dalis susitarimą apibrėžia kaip bet kuria forma (raštu ar žodžiu) dviejų ar daugiau ūkio subjektų sudarytas sutartis arba ūkio subjektų suderintus veiksmus, įskaitant bet kurio ūkio subjektų junginio (asociacijos, susivienijimo, konsorciumo ir pan.) arba šio junginio atstovų priimtą sprendimą.

(117) LVAT yra pažymėjęs, kad susitarimas konkurencijos teisės prasme suprantamas labai plačiai, nekeliant esminių reikalavimų jo išraiškos būdai ar formai⁴². Kaip ne kartą pasisakyta Europos Sąjungos teismų praktikoje, tam, kad būtų sudarytas susitarimas pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, pakanka, jog atitinkami ūkio subjektai išreikštų bendrą valią elgtis rinkoje tam tikru apibrėžtu būdu⁴³. Be to, šalių valia gali išplaukti tiek iš sutarties sąlygų, tiek iš šalių elgesio⁴⁴. Taigi, ūkio subjektai laikomi sudariusiais draudžiamus susitarimus, jei nepriklausomai nuo formos ar išraiškos būdo išreiškiama bendra valia riboti konkurenciją.

(118) Susitarimai konkurencijos teisės prasme apima *inter alia* ūkio subjektų suderintus veiksmus. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT), vadovaudamasis SESV 101 straipsniu, suderintus veiksmus apibrėžia kaip veiksmų koordinavimo tarp ūkio subjektų formą, kuri nepasiekusi vadinamojo susitarimo stadijos, sąmoningai pakeičiama praktiniu bendradarbiavimu tarp tų ūkio subjektų, siekiant išvengti konkurencijos pavojaus⁴⁵.

(119) Atsižvelgus į aukščiau nurodytą, sprendžiant, ar buvo sudarytas susitarimas Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 19 dalies ir 5 straipsnio prasme, būtina įvertinti, ar BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH išreikškė bendrą valią nustatyti pirkimo kainą dalyvaujant Aukcione.

(120) [120 – 143 pastraipos KONFIDENCIALI INFORMACIJA: STT IKITEISMINIO TYRIMO MEDŽIAGA]

(144) BUAB „Norvesta“ teigimu (83 pastraipa) įstatymo pažeidimo faktą galima konstatuoti tik remiantis įrodymų visuma, todėl turi būti įvertintas tokių įrodymų pakankamumas, jų nuoseklumas,

⁴³ Pavyzdžiui, Bendrojo Teismo 2000 m. spalio 26 d. sprendimas byloje Nr. T-41/96 *Bayer prieš Komisiją*, p. 67; 2009-04-30 sprendimas byloje Nr. T-18/03 *CD-Contact Data prieš Komisiją*, 47 punktą; ESTT 1990 m. sausio 11 d. sprendimas Nr. C-277/87 *Sandoz Prodotti Farmaceutici v. Komisija*, 13 punktą.

⁴⁴ ESTT 2006 m. liepos 13 d. sprendimas byloje Nr. C-74/04 P *Komisija prieš Volkswagen*, 39 punktą.

⁴⁵ ESTT 1972 m. liepos 14 d. sprendimas *Imperial Chemical Industries Ltd. prieš Komisiją*.

leistinumas. Sypra GmbH taip pat nurodė (89 pastraipa), kad Konkurencijos taryba neturėjo vadovautis ikiteisminio tyrimo metu surinktais duomenimis, nes jie surinkti ne atsakovo, bet STT atlikto ikiteisminio tyrimo metu.

(145) LVAT yra pažymėjęs, kad Konkurencijos tarybai atliekant tyrimą ikiteisminio tyrimo duomenys yra reikšmingi naudojant juos ne tam tikrų asmenų baudžiamosios atsakomybės klausimo išsprendimui, bet Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimui reikšmingų aplinkybių nustatymui. Šie duomenys yra tiriami ir vertinami ne baudžiamojo proceso požiūriu, o pagal administracinio proceso įrodinėjimo taisykles, kaip ir bet kurie kiti administraciniame procese pateikti įrodymai. Baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka surinkti duomenys administracinio teismo gali būti vertinami tik kaip viena iš įrodinėjimo priemonių, kurių įrodomoji vertė turėtų būti papildomai tikrinama ir nustatoma kartu su kitais administracinėje byloje surinktais įrodymais⁴⁶.

(146) Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Konkurencijos taryba ikiteisminio tyrimo duomenimis rėmėsi kaip viena iš įrodinėjimo priemonių, juos vertindama surinktų duomenų visumoje, ir šiuos duomenis vertino Konkurencijos įstatymo pažeidimo, o ne baudžiamajame įstatyme nurodytų nusikalstamų veikų nustatymo prasme. Dėl nurodytų priežasčių ir dėl to, kad Konkurencijos tarybos bylos baigtis nepriklauso nuo ikiteisminio tyrimo baigties Konkurencijos taryba neturi pagrindo stabdyti Konkurencijos tarybos bylos nagrinėjimo (91 pastraipa).

(147) Be to, LVAT yra patvirtinęs jog Konkurencijos taryba turi teisę naudoti asmenų paaiškinimus, gautus kitoms institucijoms atliekant apklausas⁴⁷.

(148) Tyrimo metu nustatytų aplinkybių visuma (Sypra GmbH atstovų bei Aukciono dalyvių tarpusavio pokalbiai, Aukciono dalyvių bendravimas su VĮ IAE atstovais, Aukciono dalyvių veiksmai pateikiant dokumentus, dokumentų turinys, kitos aplinkybės) rodo, kad BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH, dalyvaudamos 2014 m. rugpjūčio 11 d. VĮ IAE Aukcione, tarpusavyje derino savo veiksmus, nustatė Aukcione siūlytiną pirkimo kainą ir taip iš anksto numatė Aukciono laimėtoją. Nagrinėjamu atveju išvadą dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo Konkurencijos taryba padarė kompleksiskai vertindama tyrimo metu nustatytų aplinkybių visumą, o ne pavienes aplinkybes ir įrodymus. Be to, pažymėtina, kad BUAB „Norvesta“ Konkurencijos tarybos tyrimo metu neginčijo įrodymų turinio ir nenurodė, kurie ikiteisminio tyrimo metu surinkti įrodymai yra neteisėti ir kodėl. Dėl nurodytų priežasčių bendrovės argumentas, kad Konkurencijos taryba negalėjo remtis ikiteisminio tyrimo metu surinktais įrodymais nepatikrinus jų pakankamumo, jų nuoseklumo ir leistinumo yra nepagrįstas.

(149) Sypra GmbH nurodė (88 pastraipa), kad Pranešime nurodytas 2014 m. rugpjūčio mėn. VĮ IAE radioaktyvaus vario metalo laužo pardavimo aukcionas buvo vykdomas vadovaujantis Tvarkos aprašu, kurio prieštaravimo teisės aktų reikalavimams ar pažeidimų šio aukciono organizavimo bei vykdymo metu nenustatyta.

(150) Sypra GmbH argumentas nėra pagrįstas, kadangi tyrimo metu nebuvo tirtas ar kvestionuotas Tvarkos aprašas teisėtumas. BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH veiksmai tarpusavyje derinant dalyvavimą Aukcione nebuvo sąlygoti Tvarkos apraše nustatytų reikalavimų, todėl nėra pagrindo teigti, kad Tvarkos apraše nustatytos tvarkos laikymasis eliminuoja konkurenciją ribojančio susitarimo galimybę.

(151) Bendrovės teigimu⁴⁸ G. B. prieš Aukcioną derindamas veiksmus su trečiaisiais asmenimis nebuvo įgaliotas Sypra GmbH atstovas, todėl už jo veikas negali kilti atsakomybė Sypra GmbH pagal Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus. Pasak bendrovės, šis asmuo nėra Sypra GmbH darbuotojas ar akcininkas, todėl jo veiksmai tiriamo pažeidimo

⁴⁶ LVAT 2017 rugpjūčio 3 d. nutartis adm. Byloje Nr. A-417-822/2017 „Gedarta“, UAB „Baltic Transport Service“ ir kt. v Konkurencijos taryba, LVAT 2017 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-909-552/2017 UAB „Ministerium“ ir VŠĮ „Media medis“ v Konkurencijos taryba.

⁴⁷ LVAT 2017 m. 2017 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-909-552/2017 UAB „Ministerium“ ir VŠĮ „Media medis“ v Konkurencijos taryba.

⁴⁸ Bylos 7 tomas, 103 lapas.

laikotarpio metu, privatūs pokalbiai telefonu su trečiaisiais asmenimis ir vėlesnė pozicija atliekant tyrimą Konkurencijos taryboje negali turėti įtakos Sypra GmbH veiksmų vertinimui pagal Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus.

(152) Tokia bendrovės pozicija nėra pagrįsta.

(153) [153 – 154 pastraipos KONFIDENCIALI INFORMACIJA: STT IKITEISMINIO TYRIMO MEDŽIAGA]

(155) Pažymėtina, kad ūkio subjektui taikant atsakomybę už veiksmus, kuriuos padarė asmenys, veikiantys ūkio subjekto vardu nėra svarbu, kad jie neturi formalių ūkio subjekto įgaliojimų. Svarbu tai, kad nustatytos aplinkybės rodo, kad ūkio subjektas pritaria tokiam veikimui bendrovės vardu. Priešingu atveju konkurencijos teisės požiūriu galėtų susidaryti ydinga situacija, kuomet ūkio subjektai išvengia atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimus tik todėl, kad konkurenciją ribojančius veiksmus jų vardu atlieka formaliai neįgaliotas asmuo.

(156) Nurodytos aplinkybės rodo, kad nors formaliai G. B. įgaliojimas buvo išduotas 2014 m. liepos 22 d., jis Sypra GmbH interesais (su šios įmonės vadovo žinia) veikė jau žymiai anksčiau. Kadangi G. B. veikė Sypra GmbH vardu, pastarasis ūkio subjektas atsako už atitinkamus G. B. veiksmus.

(157) Aukščiau nurodytų aplinkybių visuma (Aukciono dalyvių tarpusavio pokalbiai apie galimus konkurentus, kainas, sutartis su perdirbėjais, Aukciono dalyvių bendravimas su VĮ IAE atstovais apie Aukciono sąlygas, Aukciono dalyvių pateikti dokumentai (sutartys su perdirbėjais, sutapimai juose), faktinis atitikimas tarp vykusio veiksmų derinimo, realių veiksmų ir šių veiksmų seka) rodo, kad BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH, dalyvaudamos 2014 m. rugpjūčio 11 d. VĮ IAE Aukcione, tarpusavyje derino savo veiksmus, nustatė Aukcione siūlytiną pirkimo kainą ir taip iš anksto numatė pirkimo laimėtoją. Toks ūkio subjektų bendradarbiavimas ir tarpusavio veiksmų derinimas yra laikytinas susitarimu konkurencijos teisės prasme.

5.2. Nagrinėjamo susitarimo įtaka konkurencijai

(158) Nustačius, kad BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH sudarė susitarimą dėl pirkimo kainos Aukcione nustatymo, Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio taikymo tikslais vertintina, ar toks susitarimas riboja ar gali riboti konkurenciją.

(159) Kaip jau minėta, Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte yra numatytas draudimas ūkio subjektams sudaryti susitarimus, kuriais siekiama riboti arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, įskaitant susitarimus tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyti (fiksuoti) tam tikros prekės kainą. Pagal Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 2 dalį konkurentų sudarytas šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytas susitarimas visais atvejais laikomas ribojančiu konkurenciją. Nėra būtina įrodyti tokio susitarimo ar veiksmų realaus poveikio konkurencijai⁴⁹.

(160) LVAT yra nurodęs, kad Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto ir 2 dalies draudimu, kuriuo „susitarimas dėl tiesioginio ar netiesioginio kainų fiksavimo pats savaime riboja konkurenciją <...>, pirmiausia siekiama apsaugoti ne tik atitinkamoje rinkoje dalyvaujančius kitus konkurentus ar vartotojų interesus, bet rinkos struktūrą ir kartu pačią konkurenciją, kaip visuotines vertybes, garantuojančias inter alia konstitucinę ūkinės veiklos laisvę ir iniciatyvą. Laisvas konkuravimas kainomis yra viena iš pagrindinių sąžiningos konkurencijos formų, o kainų fiksavimas tiesiogiai įsiterpia ir kliudo formuotis konkurencingų procesų rezultatams“⁵⁰.

(161) ESTT taip pat ne kartą patvirtino, „kad susitarimai dėl kainų nustatymo <...> gali būti laikomi darančiais tokią didelę neigiamą įtaką kainai, prekių kiekiui ar kokybei ir paslaugoms, kad

⁴⁹ LVAT 2012 m. balandžio 18 d. nutartis adm. byloje Nr. A⁸⁵⁸-293/2012 UAB „Autodina“ v Konkurencijos taryba.

⁵⁰ LVAT 2011 m. kovo 28 d. sprendimas adm. byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011, Lietuvos komunikacijos agentūrų asociacija ir kiti v Konkurencijos taryba.

*gali būti pripažįstama, jog [SESV 101] straipsnio 1 dalies taikymo tikslais neverta įrodinėti, kad tais veiksmais daromas konkretus poveikis rinkai.*⁵¹

(162) Analogiškos nuomonės dėl susitarimų dėl kainų ar kitų pardavimo sąlygų nustatymo laikosi ir Europos Komisija, kurios pranešimo „Sutarties 81⁵² straipsnio 3 dalies taikymo gairės“⁵³ 21 punkte paaiškinta, jog konkurencijos ribojimai pagal tikslą – tai tokie ribojimai, kurie vien pagal savo pobūdį gali riboti konkurenciją. Tai yra tokie ribojimai, kurie, atsižvelgiant į Europos Sąjungos konkurencijos taisyklių tikslus, turi tokį didelį potencialą daryti neigiamą poveikį konkurencijai, kad Sutarties 101 straipsnio 1 dalis gali būti pritaikoma ir be įrodymų, kad buvo faktiškai padarytas poveikis rinkai. Ši prielaida remiasi tuo, kad ribojantį tikslą turintys susitarimai visada reikšmingai riboja konkurenciją. Prie tokių ribojimų priskiriami ir susitarimai dėl tiesioginio ar netiesioginio prekių kainų ar kitų su prekės pardavimu susijusių sąlygų nustatymo.

(163) Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 2 dalimi, konkurentų sudarytas susitarimas dėl maksimalios pirkimo kainos nustatymo yra draudžiamas vien dėl jo tikslo riboti konkurenciją, todėl nėra būtina įrodyti, kad susitarimo šalių ketinimai būtent ir buvo riboti konkurenciją.

(164) Nagrinėjamu atveju, kaip yra paaiškinta šio nutarimo 5.1 dalyje, 2014 m. VĮ IAE vykusiame Aukcione dalyvavusios įmonės BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH sudarė susitarimą dėl pirkimo kainos Aukcione nustatymo, taip iš anksto numatydamos būsimą Aukciono laimėtoją.

(165) Tvarkos aprašas, kuriuo turėjo vadovautis VĮ IAE vykdydama Aukcioną, nurodo, jog Aukcionas gali būti vykdomas, jeigu jame įsiregistravo ne mažiau kaip du aukciono dalyviai (nutarimo (18) pastraipa). Kaip paaiškinta nutarimo 138 pastraipoje, Aukcione dalyvavusi įmonė BUAB „Norvesta“, nors ir žinodama, jog Aukcione neteiks savo pasiūlymo, jame vis tiek dalyvavo.

(166) Konkurencijos tarybos nustatyti BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH veiksmai neleidžia abejojti dėl jų tikslo riboti konkurenciją. Bendrovės dalyvaudamos Aukcione neveikė savarankiškai ir derino kainas.

(167) Pastebėtina, kad LVAT, patvirtindamas Konkurencijos tarybos praktiką⁵⁴ yra pažymėjęs, jog komercinių pasiūlymų turinio derinimo (informacijos, įskaitant kainą, apie būsimų komercinių pasiūlymų turinį atskleidimo konkurentui) prieš juos pateikiant perkančiajai organizacijai praktika traktuotina kaip prieštaraujanti Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktui⁵⁵. Kaip LVAT toliau nurodė, tais atvejais, kai ūkio subjektai komercinių pasiūlymų sąlygas iš anksto suderina prieš juos pateikdami viešuosius pirkimus rengiančiai organizacijai, akivaizdu, jog viešojo pirkimo laimėtoją nulemia ne konkurencinė kova, o išankstinis ūkio subjektų susitarimas. Taigi tokiais atvejais komercinių pasiūlymų turinio derinimo pasekmė yra ta, jog sudaromos sąlygos viešuosius pirkimus laimėti iš anksto žinomam ūkio subjektui, todėl pati viešųjų pirkimų procedūra tampa fiktyvi ir praranda savo prasmę⁵⁶.

(168) Analogiškai, Aukciono atveju, jo laimėtoją nulemia ne konkurencinė kova, o išankstinis ūkio subjektų susitarimas dėl siūlytinos kainos pateikimo, dėl ko Aukciono laimėtojas yra žinomas iš anksto, o tai leidžia jam įsigyti turtą už mažesnę kainą, nei kad galėtų būti, jeigu Aukciono dalyviai realiai konkuruotų.

⁵¹ ESTT 2014 m. rugsėjo 11 d. sprendimas Nr. C-67/13P, *Groupement des cartes bancaires v Europos Komisija*, 51 p.

⁵² Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnis.

⁵³ OL, 2004 C 101, p. 97.

⁵⁴ Pavyzdžiui, Konkurencijos tarybos 2010 m. lapkričio 11 d. nutarimas Nr. 2S-28 „Dėl ūkio subjektų, teikiančių automobilių nuomos ir pardavimo paslaugas, veiksmų, dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimams“, Konkurencijos tarybos 2011 m. gegužės 12 d. nutarimas Nr. 2S-10 „Dėl ūkio subjektų, užsiimančių pramoninių metalo ir kitų gaminių bei įrangos pardavimo veikla ir kita susijusia veikla, veiksmų dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimams“.

⁵⁵ LVAT 2012 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-293/2012 UAB „Autodina“ v Konkurencijos taryba, LVAT 2012 m. birželio 21 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-2016/2012

⁵⁶ LVAT 2012 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-293/2012 UAB „Autodina“ v Konkurencijos taryba.

(169) Vertinant Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto pažeidimą, šiuo atveju užtenka nustatyto fakto, jog esant vieninteliui kriterijui – kainai, aukcione dalyvavusios įmonės derino kainos pasiūlymą ir susitarė, jog BUAB „Norvesta“ nepateikus didesnės kainos pasiūlymo, Sypra GmbH laimės aukcione.

(170) Įvertinus visas tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei surinktus įrodymus Konkurencijos taryba daro išvadą, jog BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH, dalyvaudamos 2014 m. rugpjūčio mėn. VI IAE organizuotame Aukcione radioaktyviam vario metalo laužui parduoti, veikė ne savarankiškai, o derino savo veiksmus ir nustatė Aukcione siūlytiną pirkimo kainą. Tokie ūkio subjektų veiksmai laikytini susitarimu dėl kainos fiksavimo Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto prasme.

6. Susitarimo vertinimas pagal mažareikšmiškumo ir išimties kriterijus

(171) Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad Konkurencijos įstatymo 5 straipsnis gali būti netaikomas ūkio subjektų sudarytiems susitarimams, kurie dėl savo mažareikšmės įtakos negali itin riboti konkurencijos. Tokiems susitarimams taikomas sąlygas ir reikalavimus nustato Reikalavimai ir sąlygos susitarimams, kurie dėl savo mažareikšmės įtakos negali itin riboti konkurencijos, patvirtinti Konkurencijos tarybos 2016 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. 1S-84 (2016) „Dėl Reikalavimų ir sąlygų susitarimams, kurie dėl savo mažareikšmės įtakos negali itin riboti konkurencijos patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas dėl mažareikšmiškumo)⁵⁷. Vadovaujantis Nutarimu dėl mažareikšmiškumo, Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio draudimas netaikomas tiek horizontaliems, tiek vertikaliniams, tiek mišriems susitarimams, jeigu jie atitinka tam tikras sąlygas.

(172) Nutarimo dėl mažareikšmiškumo 4 punktą numato, kad susitarimais, kurie dėl savo mažareikšmio poveikio negali itin riboti konkurencijos, nelaikomi tokie susitarimai, kuriais siekiama riboti konkurenciją, įskaitant Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje numatytus susitarimus (Nutarimo dėl mažareikšmiškumo 4.1 punktą). Jeigu susitarimas netenkina Nutarime dėl mažareikšmiškumo įtvirtintų reikalavimų dėl mažareikšmio poveikio, jis negali būti pripažintas mažareikšmiu, taigi, šiuo pagrindu negali būti išvengta Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio taikymo. Pastebėtina, kad susitarimams dėl kainų nustatymo netaikomas mažareikšmiškumo kriterijus, t. y. tokie veiksmai yra laikomi Konkurencijos įstatymo pažeidimu nepriklausomai nuo atitinkamus susitarimus sudariusių ūkio subjektų rinkos dalių⁵⁸.

(173) Konkurencijos taryba nustatė, kad BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH sudarė konkurenciją ribojantį susitarimą dėl kainų nustatymo. Atsižvelgusi į aukščiau minėtas aplinkybes, Konkurencijos taryba daro išvadą, kad minėtas susitarimas netenkina Nutarime dėl mažareikšmiškumo įtvirtintų reikalavimų, todėl jis negali būti pripažintas mažareikšmiu ir šiuo pagrindu negali būti išvengta Konkurencijos įstatymo 5 straipsnyje numatyto draudimo sudaryti konkurenciją ribojančius susitarimus taikymo.

(174) Net jeigu susitarimas negali būti pripažintas mažareikšmiu, jam gali būti netaikomas Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio straipsnyje įtvirtintas draudimas, jei toks susitarimas tenkina Konkurencijos įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje numatytas sąlygas (individualioji išimtis).

⁵⁷ Šie Reikalavimai įsigaliojo nuo 2016 m. lapkričio 1 d. Tyrimo ir Pranešimo apie atliktą tyrimą priėmimo metu galiojo ankstesnė Reikalavimų ir sąlygų susitarimams, kurie dėl savo mažareikšmio poveikio negali itin riboti konkurencijos, patvirtintų Konkurencijos tarybos 2000 m. sausio 13 d. nutarimu Nr. 1, redakcija. Atsižvelgiant į tai, kad tiek ankstesnė, tiek ir nutarimo priėmimo metu galiojanti redakcija numatė analogišką reglamentavimą susitarimų dėl kainų nustatymo atžvilgiu, nutarime vadovaujama šiuo metu galiojančia redakcija.

⁵⁸ UAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH susitarimo metu, susitarimų pripažinimo turinčiais mažareikšmių poveikį konkurencijai sąlygas ir tvarką reglamentavo Konkurencijos tarybos 2000 m. sausio 13 d. nutarimas Nr. 1 „Dėl reikalavimų ir sąlygų susitarimams, kurie dėl savo mažareikšmio poveikio negali itin riboti konkurencijos, patvirtinimo“. Pažymėtina, jog galiojant ankstesnei nutarimo redakcijai, UAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH susitarimas taip pat nebūtų buvęs laikomas mažareikšmiu.

Konkurencijos įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad šio įstatymo 5 straipsnis netaikomas, jeigu susitarimas skatina techninę ar ekonominę pažangą arba pagerina prekių gamybą ar paskirstymą ir taip sudaro galimybes vartotojams gauti papildomos naudos, taip pat jeigu: 1) susitariančiųjų šalių veiklai nesukelia apribojimų, kurie nėra būtini šiame straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti; 2) nesuteikia susitarimo šalims galimybės riboti konkurenciją didelėje atitinkamos rinkos dalyje.

(175) Vadovaudamasi šiomis nuostatomis bei atsižvelgdama į Europos Sąjungos institucijų praktiką, Konkurencijos taryba 2010 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 1S-140 numatė sąlygas, kurioms esant susitarimai laikomi tenkinančiais minėtas Konkurencijos įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje numatytas išimties sąlygas. Šiame nutarime yra nustatyta, kad Konkurencijos įstatymo 5 straipsnyje numatyti draudžiami susitarimai, kurie negali paveikti Europos Sąjungos valstybių narių tarpusavio prekybos, tačiau tenkina kitas sąlygas, nustatytas Tarybos ir Europos Komisijos reglamentuose dėl Sutarties 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikros susitarimų grupėms, laikomi tenkinančiais Konkurencijos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies sąlygas.

(176) Kaip nurodoma Konkurencijos įstatymo 6 straipsnio 2 dalyje, pareiga įrodyti, kad susitarimas atitinka Konkurencijos įstatymo 6 straipsnio 1 dalį, t. y. išimčiai keliamas sąlygas, tenka išimtimi besinaudojančiai susitarimo šaliai. Tyrimo metu BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH nepateikė įrodymų dėl Konkurencijos įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje numatytos išimties taikymo.

(177) Atsižvelgiant į aukščiau minėtas aplinkybes darytina išvada, kad nėra aplinkybių, kurios pašalintų tarp BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH sudarytų susitarimų prieštaravimą Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytam draudimui nustatyti (fiksuoti) prekių kainas, todėl minėti ūkio subjektai yra laikomi pažeidę Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktą.

7. Išvados

(178) BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH, dalyvaudamos 2014 m. rugpjūčio mėn. VĮ IAE organizuotame Aukcione, susitarė dėl jame siūlytinos pirkimo kainos, tokiu būdu iš anksto numatė Aukciono laimėtoją ir tuo pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus.

8. Sankcijos

(179) Konkurencijos įstatymo 35 straipsnyje yra numatytos sankcijos, kurias, vadovaudamasi objektyvumo ir proporcingumo principais, Konkurencijos taryba gali skirti ūkio subjektams, pažeidusiems Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimus, t. y. įpareigoti ūkio subjektus nutraukti neteisėtą veiklą, atlikti veiksmus atkuriančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes bei skirti ūkio subjektams pinigines baudas.

(180) Konkurencijos įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad už draudžiamus susitarimus ūkio subjektams skiriama pinigine bauda iki 10 proc. bendrųjų metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais. Nustatant konkrečių baudų dydžius yra atsižvelgiama į Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 1 dalyje numatytas aplinkybes: padaryto pažeidimo pavojingumą, pažeidimo trukmę, ūkio subjekto atsakomybę lengvinančias ar sunkinančias aplinkybes, kiekvieno ūkio subjekto įtaką pažeidimo padarymui, kai pažeidimą padaro keli ūkio subjektai.

(181) Baudos dydis nustatomas vadovaujantis Baudų, skiriamų už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo tvarkos aprašu (toliau – Baudų dydžio nustatymo aprašas), patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. 64, kurio 4 punkte nustatyta, kad už draudžiamą susitarimą ar piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi ūkio subjektui skiriamas baudos dydis apskaičiuojamas dviem etapais: pirmiausia apskaičiuojamas bazinis baudos dydis, vėliau bazinis baudos dydis tikslinamas – didinamas arba mažinamas.

(182) Nagrinėjamu atveju vertinant baudos skyrimui reikšmingas aplinkybes, reikia atsižvelgti į pažeidimo pavojingumą bei pažeidimo trukmę.

(183) Kai bazinis baudos dydis skaičiuojamas remiantis bendrosiomis ūkio subjektų pajamomis, Konkurencijos taryba netaiko Aprašo 13 punkto, kuriame reglamentuojamas bazinio baudos dydžio koregavimas siekiant atgrasyti ūkio subjektus nuo draudžiamų konkurentų susitarimų dėl kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo, gamybos ar pardavimų kiekių ribojimų.

(184) BUAB „Norvesta“ manymu, Konkurencijos taryba negali jai taikyti atsakomybės, kadangi tokiu būdu būtų pažeistas konstitucinis dvigubo nebaudimo (*non bis in idem*) principas. Bendrovės teigimu, buvusio BUAB „Norvesta“ vadovo atžvilgiu yra atliekamas ikiteisminis tyrimas ir vykdomas persekiojamas pagal baudžiamąjį procesą, todėl pakartotinis persekiojimas, o taip pat ir nubaudimas, yra negalimas, kadangi tokiu būdu būtų pažeistas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas dvigubo nebaudimo principas (82 pastraipa).

(185) Konkurencijos taryba nesutinka su šiuo bendrovės argumentu. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje įtvirtinta, jog draudžiama už tą pačią veiką ne tik du kartus traukti baudžiamojon atsakomybėn, bet ir bausti asmenį traukiant jį už tą pačią veiką administracinėn ir baudžiamojon atsakomybėn. Sprendžiant, ar asmuo yra antrą kartą traukiamas atsakomybėn už tą pačią nusikalstamą veiką, turi būti vertinamos konkrečios nusikalstamos veikos, dėl kurios vyksta procesas, faktinės aplinkybės. *Non bis in idem* principas pažeidžiamas tada, kai nustatoma, kad asmuo antrą kartą baudžiamas už identiškus arba iš esmės tuos pačius teisiškai reikšmingus faktus (tą patį poelgį)⁵⁹. EŽTT praktika dėl *non bis in idem* pažeidimo vertinimo buvo suformuota byloje *Zolotukhin v Rusija*. EŽTT išaiškino, kad atsakant į klausimą, ar teisės pažeidimai, tiriami ir nagrinėjami skirtinguose procesuose, yra tapatūs, būtina atlikti faktais pagrįstą, o ne formalų (susidedantį tik iš esminių tų teisės pažeidimų elementų palyginimo) vertinimą⁶⁰.

(186) Konkurencijos tarybos turimais duomenimis Sypra GmbH ir BUAB „Norvesta“ atžvilgiu nėra pareikšti įtarimai baudžiamajame procese⁶¹. Tokių duomenų nenurodė ir bendrovė. Atsižvelgus į nurodytą nėra pagrindo teigti, kad Konkurencijos tarybai skiriant sankcijas bendrovėms, bus pažeistas dvigubo nebaudimo (*non bis in idem*) principas.

8.1. Baziniai baudos dydžiai

(187) Vadovaujantis Baudų dydžio nustatymo aprašo 4 punktu, bazinis baudos dydis apskaičiuojamas remiantis ūkio subjekto tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų pajamomis ir pažeidimo trukme. Jeigu ūkio subjektas neturi pajamų iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų, bazinis baudos dydis apskaičiuojamas pagal ūkio subjekto paskutiniuosius ūkiniais metais gautas bendrąsias pajamas ir pažeidimo trukmę.

(188) Nustatant bazinį baudos dydį taip pat atsižvelgiama ir į šio pažeidimo pavojingumą, trukmę, atsakomybė lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes bei kiekvieno ūkio subjekto įtaką pažeidimo padarymui.

(189) Aprašo 5 punktas nustato, kad pardavimų vertė paprastai nustatoma pagal paskutinių vienerių ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą ūkinių metų pardavimų pajamas, gautas iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų.

(190) Tai, kokios pajamos yra laikytinos tiesiogiai ar netiesiogiai susijusiomis su pažeidimu, vertinama atsižvelgiant į to konkretaus pažeidimo pobūdį bei nagrinėjamo draudžiamo susitarimo kontekstą. Pajamų, gautų iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų, sąvoka yra siejama su pardavimais, kuriuos paveikė ar galėjo paveikti pažeidimas – draudžiamas susitarimas. Vis dėlto, nėra būtina įrodyti, kad nagrinėjamas draudžiamas susitarimas realiai paveikė atitinkamus

⁵⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. birželio 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-219-693/2016.

⁶⁰ EŽTT 2009 m. vasario 10 d. sprendimas, peticijos Nr. 14939/03, *Zolotukhin v Rusija*.

⁶¹ Bylos 9 tomas, 7 lapas.

produktus ar pajamas, nes tokiu atveju būtų pakenkta šia nuostata siekiamam tikslui⁶².

(191) Pagal Baudų dydžio nustatymo aprašo 5 punkto nuostatas, pardavimų vertė nustatoma pagal paskutinių vienerių ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą ūkinių metų pardavimų pajamas, gautas iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų. Jeigu ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpis trumpesnis nei vieneri ūkiniai metai, pardavimų vertė nustatoma pagal pardavimų pajamas, gautas iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų, kurias ūkio subjektas gavo per dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpį.

(192) Aprašo 16 punktas reglamentuoja baudos dydžio skaičiavimą pagal ūkio subjektų bendrąsias pajamas. Minėtas punktas numato, kad bazinis baudos dydis lygus ūkio subjektų bendrųjų pajamų dalies, apskaičiuotos įvertinus pažeidimo pavojingumą, ir pažeidimo trukmės metais sandaugai.

(193) Įvertinus tai, jog BUAB „Norvesta“ dalyvavo sudarant draudžiamą susitarimą metalo laužo pardavimo aukcione, už šį pažeidimą bazinis baudos dydis apskaičiuojamas, remiantis tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusiomis pajamomis, t. y. BUAB „Norvesta“ pajamomis, gautomis iš metalo laužo pardavimo veiklos.

(194) Konkurencijos tarybai Sypra GmbH pateiktos sąskaitos – faktūros (nutarimo (9) pastraipa), atspindi tik dalį bendrovės pajamų, susijusių su metalo laužo pardavimo veikla, todėl nepateikus objektyvių įrodymų apie tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusias pajamas, vadovaudamasi Aprašo 4, 6 punktais, Konkurencijos taryba baudos dydį skaičiuoja remdamasi bendrosiomis ūkio subjektų pajamomis. Atsižvelgus į nurodytą Sypra GmbH bazinis baudos dydis apskaičiuojamas pagal ūkio subjekto paskutiniuosius ūkinius metus gautas bendrąsias pajamas⁶³.

(195) Kadangi bendrovės draudžiamame susitarime dalyvavo keturis mėnesius ((204) pastraipa), bazinis baudos dydis apskaičiuojamas, remiantis:

- (a) 4/12 BUAB „Norvesta“ pajamomis, gautomis iš metalo laužo pardavimo veiklos 2014 m.
- (b) 4/12 Sypra GmbH bendrosiomis pajamomis 2015 m.

8.1.1. Pažeidimo pavojingumas

(196) Pažeidimo pavojingumas įvertinamas atsižvelgiant į Aprašo 10 ir 11 punktuose nurodytas ir kitas aplinkybes, kiek tai būtina pažeidimo pavojingumui tinkamai įvertinti, vadovaujantis teisingumo, protingumo ir proporcingumo principais.

(197) Vadovaujantis Aprašo 10 punktu, baudos dydis už pažeidimo pavojingumą apskaičiuojamas atsižvelgiant į visas su konkrečiu pažeidimu susijusias aplinkybes, tokias kaip pažeidimo pobūdis, visų pažeidimo dalyvių bendra rinkos dalis, pažeidimo geografinis plotas, ir kitas aplinkybes.

(198) Aprašo 11 punkte nurodyta, jog draudžiamų konkurentų susitarimų dėl kainų nustatymo, rinkos pasidalijimo, gamybos ar pardavimų kiekių ribojimo atvejais baziniam baudos dydžiui apskaičiuoti naudojama pardavimų vertės dalis sudaro nuo 20 iki 30 procentų nustatytos pardavimų vertės.

(199) Vertinant pažeidimo pavojingumą, pastebėtina, kad šiuo atveju nagrinėjamas horizontalus kainų nustatymo susitarimas. Tokio pobūdžio susitarimai, kurie paprastai būna slapti, dėl savo pobūdžio laikomi vienais iš sunkiausių konkurencijos pažeidimų. Tiriama ūkio subjektai padarė sunkų konkurencijos teisės pažeidimą – sudarė kartelinį susitarimą. Už tokius pažeidimus turėtų būti

⁶² ESTT sprendimas byloje Nr. T-374/94, *European Night Services v Europos Komisija*, 93-95 ir 103 p.; ESTT sprendimas byloje Nr. T-61/99, *Adriatica di Navigazione v Europos Komisija*, 28-29 p., ESTT 2015 m. balandžio 23 d. sprendimas byloje Nr. C-227/14 P, *LG Display Co. Ltd v Europos Komisija*, 56, 63 p.

⁶³ Nagrinėjama atveju Konkurencijos taryba bazinį baudos dydį skaičiuoja nuo 2015 m. bendrųjų pajamų, kadangi vėlesnio laikotarpio bendrųjų pajamų duomenų bendrovė nėra suformavusi.

baudžiama ypač griežtai, skiriamos baudos dydžiu siekiant atgrasyti įmones nuo dalyvavimo neteisėtose veikose.

(200) Sąžininga konkurencija sudaro prielaidas aukciono organizatoriui gauti iš kelių ar net keliolikos dalyvių didžiausią kainos pasiūlymą. Tik esant sąžiningai konkurencijai gali būti pasiektas aukciono tikslas – racionaliai naudoti valstybės turtą. Analogiški principai galioja ir bet kuriems ūkio subjektams organizuojant aukcionus, kadangi taip siekiama gauti didžiausią kainos pasiūlymą. Sudarydamos draudžiamą susitarimą, tiriamos bendrovės riboja konkurenciją šio tyrimo tikslais apibrėžiamoje radioaktyvaus vario metalo laužo pirkimo rinkoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

(201) Atkreiptinas dėmesys ir į tai, jog, kaip nustatyta tyrimo metu, 2014 m. rugpjūčio mėn. VĮ IAE organizuotame Aukcione laimėtojas buvo iš anksto žinomas, tuo tarpu kitas dalyvis Aukcione dalyvavo imituodamas konkurenciją. Toks tiriamų ūkio subjektų elgesys parodo nagrinėjamo draudžiamo susitarimo pavojingumą.

(202) Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta bei teisingumo, proporcingumo ir protingumo kriterijus, yra pagrįsta už pažeidimo dalyvaujant Aukcione metalo laužui pirkti pavojingumą BUAB „Norvesta“ nustatyti 30 procentų dydį nuo pajamų, nurodytų nutarimo (193) pastraipoje, Sypra GmbH – 5 procentų dydį nuo pajamų, nurodytų nutarimo (194) pastraipoje.

8.1.2. Pažeidimo trukmė

(203) Baudų nustatymo aprašo 12 punkte nurodyta, jog siekiant atsižvelgti į kiekvieno ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą trukmę, pagal aprašo 9 – 11 punktų nuostatas apskaičiuota suma dauginama iš ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą metų skaičiaus. Trumpesnis nei šešių mėnesių laikotarpis laikomas puse metų; ilgesnis už šešis mėnesius, bet trumpesnis už metus, laikotarpis laikomas metais.

(204) Tyrimo metu buvo nustatytas draudžiamas susitarimas Aukcione truko bent jau nuo 2014 m. balandžio mėn. iki 2014 m. rugpjūčio 11 d. – nuo tada, kai BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH pradėjo derinti savo veiksmus iki Sypra GmbH pripažinimo Aukciono laimėtoja – t.y. keturis mėnesius.

(205) Įvertinus aukščiau minėtas aplinkybes, bei atsižvelgiant į Baudų dydžio nustatymo apraše įtvirtintą tvarką, pažeidimo trukmė laikytina puse metų.

8.1.3. Atgrasymas

(206) Baudų dydžio nustatymo aprašo 13 punkte numatyta, kad, siekiant atgrasyti ūkio subjektus nuo draudžiamų konkurentų susitarimų dėl kainų nustatymo, prie apskaičiuoto pagal aprašo 8–12 punktus bazinio baudos dydžio pridedama suma, lygi nuo 15 iki 25 procentų pagal aprašo III skyrių nustatytos pardavimų vertės.

(207) Nagrinėjamu atveju BUAB „Norvesta“ dalyvavo sudarant draudžiamą konkurentų susitarimą dėl kainų nustatymo. Atsižvelgus į tai, prie BUAB „Norvesta“ apskaičiuoto bazinio dydžio siūloma pridėti 15 procentų nustatytos pardavimų vertės.

8.2. Bazinio baudos dydžio tikslinimas

(208) Remiantis Aprašo 17, 18 punktais, bazinis baudos dydis atitinkamai mažinamas arba didinamas, nustačius Konkurencijos įstatymo 37 straipsnyje nurodytas atsakomybę lengvinančias aplinkybes arba sunkinančias aplinkybes, bei atsižvelgus į kiekvieno ūkio subjekto įtaką pažeidimo padarymui, kai pažeidimą padaro keli ūkio subjektai.

(209) Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad atsakomybę sunkinančia aplinkybe laikoma tai, kad ūkio subjektai kliudė vykdyti tyrimą.

(210) Tyrimo metu Konkurencijos tarybai teikdamas paaiškinimus, BUAB „Norvesta“ atstovas teikė akivaizdžiai tikrovės neatitinkančią informaciją⁶⁴ ir tokiu būdu kliudė vykdyti Tyrimą.

(211) [KONFIDENCIALI INFORMACIJA: STT IKITEISMINIO TYRIMO MEDŽIAGA]

(212) BUAB „Norvesta“ teigimu (84, 85 pastraipos) Konkurencijos taryba Pranešime nepagrįstai konstatavo, kad tyrimo metu BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH atstovai teikdami paaiškinimus nurodė neteisingą ir neišsamią informaciją siekdami suklaidinti Konkurencijos tarybą, ir tokiu būdu kliudė vykdyti tyrimą. Bendrovės manymu, Konkurencijos taryba nepagrįstai siūlo atsižvelgti į šias aplinkybes bei vertinti jas kaip atsakomybę sunkinančias, kadangi įtariama bendrovė negali būti verčiama duoti parodymus prieš save, o davus melagingus parodymus, už juos neatsako.

(213) Tačiau tokia bendrovės pozicija nėra pagrįsta. Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnis įvirtina teisingo proceso, nekaltumo prezumpcijos principus bei nurodo minimalias garantijas, kurias turi nusikaltimo padarymu įtariamam asmuo. LVAT yra pažymėjęs, kad teisės neduoti parodymų prieš save apimtis konkurencijos teisės pažeidimo tyrimo procedūroje yra siauresnė negu baudžiamajame procese. Tiriamas ūkio subjektas negali atsisakyti suteikti informacijos motyvuodamas tuo, jog ji yra kaltinanti, t. y. gali būti naudojama, konstatuojant konkurencijos teisės pažeidimą. Tačiau Konkurencijos taryba savo klausimais negali piktybiškai versti tiriamų ūkio subjektų pripažinti pažeidimo padarymą⁶⁵.

(214) Iš aukščiau nurodyto matyti, kad parodymų prieš save davimo apribojimai konkurencijos teisės prasme susiję tik su Konkurencijos tarybos pareiga neversti tiriamų ūkio subjektų pripažinti pažeidimo padarymą. Tačiau tyrimo metu nebuvo nustatyta, kad Konkurencijos taryba verstų BUAB „Norvesta“ teikti parodymus. Tokių aplinkybių nenurodė ir bendrovė. Visgi, įtariamam ūkio subjektas duodamas paaiškinimus privalo teikti tikrovę atitinkančią informaciją ir nekliudyti tyrimo eigai.

(215) Atsižvelgus į aukščiau nurodytas aplinkybes skiriant baudą bus atsižvelgta į aukščiau nurodytą atsakomybę sunkinančią aplinkybę, bazinį dydį didinant 10 procentų.

(216) Tyrimo metu buvo nustatyta atsakomybę lengvinanti aplinkybė – BUAB „Norvesta“ sunki finansinė padėtis, dėl kurios bazinis daudos dydis mažinamas 10 procentų. Kaip minėta (14) pastraipoje, 2017 m. liepą bendrovė buvo pripažinta bankrutavusia ir šiuo metu yra likviduojama.

(217) Sypra GmbH nurodė, kad jos sunki finansinė padėtis turėtų būti laikoma atsakomybę lengvinančia aplinkybe (90 pastraipa), tačiau bendrovei nepateikus tą patvirtinančių įrodymų į šią aplinkybę nebus atsižvelgta. Sypra GmbH atsakomybę sunkinančių aplinkybių nebuvo nustatyta.

(218) Tyrimo metu nebuvo nustatyti pažeidimo iniciatoriai arba ūkio subjektai, skatinę kitus ūkio subjektus dalyvauti darant pažeidimą, bei ūkio subjektai, atlikę pasyvų vaidmenį pažeidime.

8.3. Ūkio subjektams skiriamų baudų dydžiai

(219) Apibendrinus nutarimo 8.1 – 8.2 dalyse nurodytus paaiškinimus Konkurencijos taryba skiria tokias baudas:

- (a) BUAB „Norvesta“ – 27 500 Eur;
- (b) Sypra GmbH – 27 100 Eur;

(220) Skiriamų baudų dydžiai neviršija 10 proc. bendrųjų šių ūkio subjektų pajamų 2016 m. ir, atitinkamai, 2015 m., kaip tai numatyta Konkurencijos įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje.

⁶⁴ Žr. Nutarimo **Error! Reference source not found.** – **Error! Reference source not found.**, **Error! Reference source not found.** pastraipas.

⁶⁵ LVAT 2008 m. gruodžio 8 d. nutartis adm. byloje Nr. A-442-715-08 AB „Mažeikių nafta“ v Konkurencijos taryba.

Vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 5 straipsniu, 30 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 36 straipsnio 1 dalimi ir 37 straipsniu, Baudų dydžio nustatymo aprašu⁶⁶,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

1. Pripažinti, kad BUAB „Norvesta“ ir Sypra GmbH, dalyvaudamos 2014 m. rugpjūčio mėn. VĮ IAE radioaktyvaus vario metalo laužo pardavimo aukcione ir sudarydamos draudžiamą susitarimą dėl kainos nustatymo pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus.

2. Už šio nutarimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytą pažeidimą skirti pinigines baudas:

2.1. BUAB „Norvesta“ – 27 500 Eur (dvidešimt septynių tūkstančių penkių šimtų) eurų;

2.2. Sypra GmbH – 27 100 (dvidešimt septynių tūkstančių vieno šimto) eurų;

Nutarimas per 20 dienų nuo jo paskelbimo Konkurencijos tarybos interneto svetainėje www.kt.gov.lt dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 39 straipsniu, paskirta piniginė bauda per tris mėnesius nuo nutarimo paskelbimo Konkurencijos tarybos interneto svetainėje www.kt.gov.lt dienos turi būti sumokėta į biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą⁶⁷ (įmokos kodas 6920, lėšų gavėjas Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, juridinio asmens kodas 188659752).

Per nurodytą terminą nesumokėjus baudos, skaičiuojamos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.210 straipsnio 2 dalyje nurodytos palūkanos.

Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 3 dalimi ir 39 straipsniu, skundo padavimas dėl Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo už Konkurencijos įstatymo pažeidimą ūkio subjektui paskirta bauda, sustabdo baudos ir palūkanų priverstinį išieškojimą iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, tačiau nesustabdo palūkanų skaičiavimo.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas

⁶⁶ Baudų, skiriamų už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. 64.

⁶⁷ Nr. LT78 7290 0000 0013 0151 (AB „Citadele“ bankas); Nr. LT74 4010 0510 0132 4763 (Luminor Bank AB); Nr. LT05 7044 0600 0788 7175 (AB SEB bankas); Nr. LT32 7180 0000 0014 1038 (AB Šiaulių bankas); Nr. LT74 7400 0000 0872 3870 (*Danske Bank A/S* Lietuvos filialas); Nr. LT12 2140 0300 0268 0220 (*Luminor Bank AB*); Nr. LT24 7300 0101 1239 4300 (AB „Swedbank“); LT42 7230 0000 0012 0025 (UAB Medicinos bankas).